

**KAIKKIRUOKAISUUDEN VAIKUTUKSET SUOMALAISTEN
MUSIIKKIMAKUUN JA SUHTAUTUMISEEN OOPPERAA KOHTAAN**

Miina Alarotu

Kandidaatintutkielma

Musiikkitiede

2015

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Miina Alarotu	
Työn nimi – Title Kaikkiruokaisuuden vaikutukset suomalaisten musiikkimakuun ja suhtautumiseen oopperaa kohtaan	
Oppiaine – Subject Musiikkitiede	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year 5/2015	Sivumäärä – Number of pages 27
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Kandidaatintutkielmani on systemaattinen kirjallisuuskatsaus suomalaisten musiikkimausta tehdystä tutkimuksesta, ranskalais sosiologi Pierre Bourdieun distinktioteorian tarkastelua ja sen saaman kritiikin huomioonottamista. Musiikkimaun muodostumisessa tärkeä viime vuosikymmeninä lisääntynyt ilmiö on kaikkiruokaisuus, joka on muuttanut käsitystä korkeasti koulutettujen elitistisestä mausta.</p> <p>Tärkeimpinä havaintoina saatiin suomalaisten musiikkimaun muuttuminen vuosikymmenien varrella. Kaikkiruokaisuus eli musiikkimaun monipuolisuus on lisääntynyt, erityisesti korkeammin koulutettujen keskuudessa. Suhtautuminen oopperaan on muuttunut koko ajan negatiivisemmäksi 1970-luvulta lähtien. Muuten laajentunut musiikkimaku ei kosketa oopperaa yhtä vahvasti kuin muita musiikinlajeja.</p> <p>Tulosten epäselvyys eri yhteiskuntaluokkien mahdollisista eroista musiikkimaussa vaatii lisää tutkimusta. Suomalaisten musiikkimaun kehityksen näkeminen auttaa yleisötyössä.</p>	
Asiasanat – Keywords musiikkimaku, Bourdieu, kaikkiruokaisuus	
Säilytyspaikka – Depository JYX - Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTISTA TAUSTAA	3
	2.1 Maun käsite.....	3
	2.2 Pierre Bourdieun distinktioteoria	4
	2.3 Kaikkiruokaisuus	6
3	BOURDIEUN TEORIAN KRITIIKKIÄ	9
4	SUOMALAISTEN MAKU JA SUHTAUTUMINEN OOPPERAAN	12
	4.1 Suomalaisten musiikkimaun muotoutumiseen vaikuttavat tekijät.....	12
	4.2 Suomalaisten musiikkimaun muuttuminen	16
	4.3 Oopperasta ja klassisesta musiikista pitäminen eroavat toisistaan	20
5	POHDINTA.....	23
	LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Oopperaa on perinteisesti pidetty elitistisenä korkeakulttuurin muotona. Se yhdistetään korkeasti koulutettujen ja hyvin toimeentulevien vanhempien ihmisten harrastukseksi. On paljon eri mielipiteitä siitä, vaikuttavatko sosiaalinen asema, tulot tai koulutus ihmisten makuun ja onko nykypäivän Suomessa ylipäätään eri yhteiskuntaluokkiin jakautumista ja siitä johtuvaa eriarvoisuutta.

Suomessa on vain yksi oopperatalo, joka sijaitsee Helsingissä ja tämä vaikuttaa oleellisesti suomalaisten oopperankulutukseen. Lapista oopperaan lähteminen vaatii enemmän kuin pääkaupunkiseudulta. Toki pienemmissäkin kaupungeissa järjestetään oopperaesityksiä ja vuodesta 2008 lähtien oopperanäytöksistä on päässyt nauttimaan myös elokuvateattereissa.

Hyvästä mausta on keskusteltu jo vuosisatoja. Makua määrittävät henkilön mieltymyksiensä lisäksi se, mistä hän ei pidä. Ranskalais sosiologi Pierre Bourdieu distinktioteoriassaan (1984) kuvaa musiikkimakua parhaimpana todisteena siitä, mihin luokkaan ihminen kuuluu. Aihe on tärkeä muun muassa yleisötyön kannalta. Suomalaisten suhtautuminen eri musiikinlajeja kohtaan sekä heidän musiikkimakunsa tunteminen auttaa yleisötyössä. Kun tiedetään, minkälaiset ihmiset ovat kiinnostuneita oopperasta ja käyvät tai haluaisivat käydä oopperassa, on helpompi lähteä markkinoimaan esityksiä ja suunnata niitä oikeanlaiselle yleisölle. Suomalaisen maun kehittymisestä ei myöskään ole tehty kokoavaa ja muutoksia tarkastelevaa teosta.

Viime vuosina on lisääntynyt keskustelu kaikkiruokaisuudesta eli omnivore-hypoteesi. Tällä tarkoitetaan musiikkimaun yhteydessä useiden musiikinlajien tai genrejen kuuntelemista ja niiden arvossa pitämistä. Kaikkiruokaisuus ja sen lisääntyminen on yleistynyt korkeasti koulutettujen keskuudessa. Omnivore-hypoteesi on vienyt osittain pohjaa Bourdieun teorialta korkeasti koulutettujen elitistisestä mausta.

Aiempaa tutkimusta suomalaisten mausta on tehty paljon pohjautuen Bourdieun distinktioteoriaan. Bourdieu on ja on ollut viime vuosikymmenet merkittävässä asemassa lähes kaikelle suomalaiselle makututkimukselle. Teoria on ollut paljon tutkimuksen mutta myös paljon kritiikin kohteena. On kiistelty siitä, sopivatko Bourdieun käytännöt Suomen

olosuhteisiin eli onko järkevää tehdä Bourdieun teoriaan pohjautuvaa tutkimusta. Bourdieun distinktioteoria on saamastaan kritiikistä huolimatta edelleen vaikuttava ja merkittävä teos lähes kaikessa makututkimuksessa.

Bourdieun teoriaa ja väittämiä on käytetty tärkeässä roolissa myös uudessa Purhosen, Gronowin, Heikkilän, Kahman, Raikkosen ja Toikan suomalaistutkimuksessa (2014) mausta ja sen muotoutumisesta. Teoksessa *Suomalainen maku : Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen* todetaan oopperan olevan Suomessa vihatuin korkeakulttuurin muoto. Ooppera vertautuu paljon klassiseen musiikkiin ja sen kuunteluun.

Tässä tutkielmassa esimerkkitapauksena ja pääroolissa käsittelen Purhosen ym. tuloksia suomalaisten suhteesta oopperaan. Tarkastelen suomalaisia maku- ja vapaa-ajan tutkimuksia eri vuosikymmeniltä sekä niissä ilmenneitä muutoksia vuosien varrella. Tehtävänäni on selvittää miten Bourdieun teoria linkittyy uuden suomalaistutkimuksen tuloksiin. Tuon esille esitettyä kritiikkiä Bourdieun teorian käyttämisestä Suomen oloissa ja muualla. Tutkielmassani vertailen tehtyjä tutkimuksia suomalaisten suhtautumisesta oopperaan ja muihin musiikinlajeihin. Tehtävänäni on myös selvittää miten kaikkiruokaisuuden hypoteesi näkyy suomalaisten suhtautumisessa oopperaan.

2 TEOREETTISTA TAUSTAA

2.1 Maun käsite

Maku on ollut pohdinnan olla jo 1700-luvulla, jolloin sitä kuvaili David Hume. Humen ajatuksia koonneet Hakkarainen, Koivisto ja Mehtonen esittävät Humen ajatuksia teoksessa *Esseitä*. Jo Hume totesi makuun vaikuttavia tekijöitä olevan ihmisen ikä ja aika, jossa eletään. Makua voi Humen mukaan harjoittaa, jolloin se kehittyy ja paranee. (Hume, Hakkarainen, Koivisto & Mehtonen 2006, 15.) Humella ei ollut teoriaa maun jakautumisesta Bourdieun tyyliin ja vastaavasti Bourdieu ei juuri ajattele makua kehitettävänä olevana asiana.

Vuonna 1989 ilmestyneessä tutkimusraportissaan *Musiikkimakujen muotoutuminen: musiikkikulttuuriin sosiaalistuminen ja enkulturaation ongelmat* Kimmo Salminen käsittelee radiomusiikin kuuntelijoita, musiikkimakua ja arvoja. Salminen luonnehtii makua ominaisuutena, joka kertoo ihmisen mieltymyksistä. Maku ei ole yksinkertaisesti selitettävissä oleva käsite, sillä se liittyy ihmisen kokemusmaailmaan. Siihen liittyy mieltymyksiä ja asioiden torjumista. Maku ei ollut tieteellinen käsite vielä vuonna 1989, kun Salminen julkaisi tutkimusraporttinsa eikä siis ole ollut varsin pitkään tieteellisen tutkimuksen kohteena. (Salminen 1989, 4 ja 44.)

Salminen pitää musiikkimakua opittuna mallina. Salmisen mukaan erilaiset sosiaaliset ryhmät oppivat erilaisia musiikkiarvoja. Musiikkimaku on musiikin aiheuttamien tunnereaktioiden lähtökohta. Salminen näkee sosiaalistumisen vahvana tekijänä yksilöiden musiikkimaun muotoutumisessa. Musiikkimakuun vaikuttaa vahvasti yhteisö, jossa eletään. Salminen kuitenkin huomauttaa, että musiikkimakuun vaikuttavat muutkin kuin sosiaaliset tekijät. (1989, 99.)

Salminen korostaa kokemusten merkityksestä musiikkimaun muokkautumisessa. Kokemukset muokkaavat ihmistä asenteellisesti, emotionaalisesti ja kognitiivisesti. Sosiaaliset tekijät kuten elinympäristömme ja siellä vallitsevan musiikkikulttuurin Salminen myöntää myös tärkeiksi tekijöiksi ja kaikkien näiden tuloksena syntyy musiikkimaku, joka ajan ja kokemusten lisääntyessä muuttuu ja toivottavasti avartuu. (Salminen 1989, 69-70.)

Tutkimusraporttinsa johtopäätöksissäänkin Salminen korostaa enemmän emotionaalisia ja asenteellisia seikkoja musiikkimaun muotoutumisessa. Sosiaalinen asema muokkaa Salmisen mukaan musiikkimakua, mutta vain jos luokkaerot ovat suuria. Toisaalta Salminen ei halua yleistää sosiaalisten tekijöiden merkitystä liiaksi vaan sanoo näiden osittain menettäneen valtaansa oman identiteetin korostamiselle. Ihmiset uskaltavat olla rohkeampia musiikin kuuntelussaan kuin ennen. (Salminen 1989, 99.)

2.2 Pierre Bourdieun distinktioteoria

Ranskalais sosiologi Pierre Bourdieu on kirjoittanut maun eriytymisestä ja jakautumisesta eri sosiaaliluokissa teoksessaan *Distinction: A social critique of the Judgement of Taste*. Kirjassa esitetyt tulokset perustuvat vuosina 1963 ja 1967-68 kerättyyn kyselyaineistoon. Vastaajia oli 1217. Bourdieun teorioiden keskeisenä tekijänä ja syynä maun jakautumiselle on koulutus ja kasvatus. Ihmisten kulttuuriset teot ja halut ovat kasvatuksen tulosta (Bourdieu 1984, 1). Tärkeimpinä tuloksina kyselytutkimuksesta saatiin yhteneväisyydet kulttuurisen toiminnan ja koulutuksen tason välillä. Korkeakulttuurin kuluttaminen oli selvässä yhteydessä koulutuspääomaan. Esimerkkeinä korkeakulttuurista Bourdieu mainitsee taidegallerioissa käymisen, taiteen tuntemuksen, klassista musiikkia ja jazzia soittavien radiokanavien kuuntelemisen sekä levysoittimen omistamisen. (Bourdieu 1984, 13-14.)

Ihmisen maku on Bourdieun mukaan taiteilijan maun ja tarjonnan sekä kuluttajan välinen yhteensovitus, joka perustuu kuluttajan tekemiin valintoihin. Bourdieu kuitenkin myöntää, että maut voivat muuttua, jos kyseessä olevan taiteilijan katsotaan myöhemmin olleenkin jollain tapaa mitätön tai arvoton. (Bourdieu & Roos 1985, 144-146.) Maku tuo yhteen asioita ja ihmisiä, jotka sopivat yhteen (Bourdieu 1984, 241).

Bourdieu puhuu kentistä, jotka hän määrittelee olevan ihmisten sosiaalista pääomaa. Ihmiset liikkuvat tai pyrkivät liikkumaan sosiaalisessa maailmassa näiden kenttien välillä. Yksilöiden toiminta tapahtuu kentillä ja niillä he pyrkivät maksimoimaan omaa pääomaansa. Ihmisten luokkien paikka kentillä määräytyy pääoman mukaan. Eri alueiden kentät toimivat eri tavoin ja näillä kentillä jokaisen tulisi oppia liikkumaan itselle parhaalla tavalla. Pääomaa voi olla kolmenlaista: sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista. (Bourdieu 1984, 103; Bourdieu & Roos 1985, 122.)

Habitus on Bourdieun käsite luokittelevuuden menetelmästä, joka luo objektiivisesti luokiteltavia käsityksiä. Habitus on tarve tai puute joka on sisäistetty ja se on muuttunut osaksi ihmistä itseään. Se on siis hankittu ominaisuus ja eräällä tavalla se on myös ihmisen pääomaa. Erilaisia habituksia luovat erilaiset olosuhteet. (Bourdieu 1984, 170; Bourdieu & Roos 1985, 121.) Elämäntyyli, *life-style*, on tuote, jonka habitus määrää. Elämäntyyli ja habitus nähdään olevan toisiinsa oleellisesti kiinnittyneitä. (Bourdieu 1984, 172.) Lopulta habitus on siis se tekijä, joka määrää yksilön paikan kentillä.

Legitiimiydellä tarkoitetaan kulttuurisella tavalla oikeutettua makua. Vähemmän legitiimeistä töistä pitäminen ei kyselytuloksien mukaan kuitenkaan muista tuloksista poiketen juuri ollut yhteydessä koulutukseen, vaan ennemminkin ikään. Legitiimi maku on Bourdieun mukaan sellaisella ihmisellä, joka on mieltynyt legitiimeihin taideteoksiin, joista esimerkkeinä hän mainitsee Johann Sebastian Bachin keskenjääneen Die Kunst der Fugen ja Francisco de Goyan teokset. Erilaiset maut Bourdieu on jakanut kolmeen osaan, ylimpänä legitiimi maku, alimpana populaari maku ja näiden välille sijoittuva legitiimiä ja populaaria makua yhdistelevä maku, *middle-brow taste*. (Bourdieu 1984, 16.)

Bourdieu (1984, 18) esittää tutkimuksestaan saadun tuloksen siitä, että musiikki kaikista taiteen lajeista kertoo parhaiten mihin luokkaan ihminen kuuluu. Musiikki on Bourdieun mukaan puhtain taidemuoto mitä on. Bourdieu puhuu teatteriesityksestä, joka ei hienoimmillaankaan vertaudu musiikkiin sen absoluuttisuudessaan ja radikaalisuudessaan. Bourdieu pitää itsestään selvänä, että musiikin rakastaminen tuo jonkinlaista lisäarvoa ihmiselle. Arvostelu toimii myös päinvastaisesti eli välinpitämättömyys musiikkia kohtaan laskee ihmisen alhaiseen luokkaan. (Bourdieu 1984, 18-19; Bourdieu & Roos 1985, 137.)

Bourdieu puhuu myös hyvästä kulttuuritahdosta, *cultural goodwill*. Tällä hän tarkoittaa ihmisten osoituksia siitä, että he ymmärtävät taiteen arvon ja arvostavat tiettyjä taidemuotoja ja saattavat olla harmissaan siitä, että eivät ole tutustuneet siihen enempää. Se, että osoitetaan olevan häpeissään omasta sivistymättömyydestään jonkin taidesuuntauksen tuntemisessa, on merkki hyvästä kulttuuritahdosta. Bourdieu kuitenkin kirjoittaa hyvästä kulttuuritahdosta negatiiviseen sävyyn, sillä se on hänen mielestään osittain oman tietämättömyyden salaamista eikä näe sitä aitona pahoitteluna. (Bourdieu 1984, 318-319.) Erästä tapausta luonnehtiessaan Bourdieu (1984, 323) kuvailee henkilön hyvää kulttuuritahtoa aidoksi, mutta

tyhjänpäiväiseksi. Tämä kuvastaa Bourdieun yleistä linjaa hyvän kulttuuritahton määrittelyssä. Hyvä kulttuuritahto kuvastaa jotakin hyvää ihmisessä, jolla ei Bourdieun mielestä ole kuitenkaan mitään merkitystä. Hyvä kulttuuritahto, joskin teeskennelty sellainen, on Bourdieun (1984, 351-353) erityisesti keskiluokkaan kuuluva ilmiö. Keskiluokka pyrkii kuulumaan eliittiin ja haluaa näyttää omaavansa elitistisen maun.

Purhonen ym. ovat teoksessaan selittäneet elämäntyylin ja elämäntavan käsitteiden eroista ja perustellut elämäntyylin käyttöä parempana tässä yhteydessä. Myös termiä elämäntapa on käytetty aiemmin, mutta elämäntyyli on nähty viime vuosina kuvaavampana ja *life-style* on käytetympi termi kuin *way of life*. (Purhonen et al. 2014, 211.)

2.3 Kaikkiruokaisuus

Kaikkiruokaisuudella ei tarkoiteta kaikista musiikinlajeista pitämistä, vaan yleisemmin monipuolista musiikkimakua. Kaikkiruokaisuuden korostaminen on lisääntynyt muutaman viime vuosikymmenen varrella. Yhä useammat arvostavat laajaa tietämystä musiikkigenreistä. Siitä on ehkä jopa muodostunut jonkinlainen muoti-ilmiö ja monipuolista musiikkimakua tavoitellaan, vaikka Bourdieu näyttäisikin pitävän sitä turhanpäiväisenä. Salminen vuonna 1989 ilmestyneessä tutkimusraportissaan ei puhu kaikkiruokaisuudesta tällä käsitteellä, mutta sama ajatus Salmisella selvästi on ideoidensa takana. Hän pitää toivottavana, että ihmiset olisivat suvaitsevaisia ja avoimia muita, toisten suosimia musiikinlajeja kohtaan. Hänen pyrkimyksensä on välttyä ristiriidoilta ja toisten loukkaamiselta, sillä kuten Salminen (1989, 69-70) sanoo, toisen musiikkimaun kritisointi katsotaan toisen kokemusmaailman ja sitä kautta koko ihmisen kritisoinniseksi.

Kaikkiruokaisuudesta ja sen yleistymisestä ovat kirjoittaneet 1990-luvulla Peterson ja Kern artikkelissaan *Changing Highbrow Taste: From Snob to Omnivore*. Artikkelissaan he määrittelevät korkeakulttuuriin kuuluvaksi juurikin oopperan, klassisen musiikin, baletin ja hieman yllättäen sekä muista poiketen musikaalit. Tutkimuksensa tuloksina Peterson ja Kern saivat kaikkiruokaisuuden lisääntymisen kuuluvan juuri korkeakulttuurin suosijoiden joukkoon. (Peterson & Kern 1996, 3.) Petersonin ja Kernin (1996) tutkimuksen tulosten mukaan kaikkiruokaisuus Yhdysvalloissa olisi lisääntynyt ja snobeina pidettyjen maku on nykyään kaikkiruokaisempi. Pelkästään populaarikulttuurisen maun mukaan eläviä on

edelleen paljon, mutta snobikulttuuri on vähenemässä. Myös snobeja ja pelkästä korkeakulttuurista nauttivia on paljon, mutta kaikkiruokaisuuden lisääntyminen snobien keskuudessa on merkittävää. (Peterson & Kern 1996, 5-6.)

Chan ja Goldthorpe (2007) kirjoittavat artikkelissaan kaikkiruokaisuudesta ja siitä, miten sen voi tulkita eri tavoin. Toisaalta ihmisten voidaan ajatella olevan sisimmältään suvaitsevaisia ja avoimia muita kulttuureja kohtaan. Tämän Chan ja Goldthorpe olettavat johtuvan koulutuksesta. Toisaalta taas kaikkiruokaisuuden voi nähdä myös uuden esteettisyyden ilmaisijoina. Chan ja Goldthorpe näkevät tämänkaltaisen maun eliittiä kattavampana. Kuitenkin kaikkiruokaisetkin voivat olla syrjiviä tiettyjä musiikinlajeja kohtaan. (Chan & Goldthorpe 2007, 3.) Kuten Alasuutarikin sanoo, kaikkiruokaisuus ei siis tarkoita sitä, että kuuntelisi ja pitäisi kaikista musiikinlajeista, vaan kaikkiruokaisella voi olla myös musiikinlajeja, joita hän ei kuuntele (Alasuutari 2009, 89). Alasuutari (2009, 100) erottelee kaikkiruokaisen snobista kaikkiruokaisen monipuolisella ja laajalla musiikkimaulla, kun taas snobi näyttäytyy nirsona.

Pertti Alasuutari (2009, 84) pitää nykyaikaan kuuluvana ilmiönä sitä, että korkeasti koulutetut kuuntelevat monia eri genrejä. Alasuutari (2009, 88) argumentoi sen puolesta, että kaikkiruokaisuuden käsite ja teoria on pätevä myös Suomessa. Kaikkiruokaisuus on hänen mukaansa yleistä korkeasti koulutetuilla, mutta tässä sukupuolella ei ole yleisesti ottaen merkittävää roolia. Eroja kaikkiruokaisuudessa eri sukupuolten välillä näkyi tosin joissain musiikkigenreissä. Alasuutari huomauttaa, että kaikkiruokaisuuskin on valikoivaa. Se ei siis tarkoita sitä, että ihminen kuuntelee kaikkia musiikin lajeja. Musiikkimaku vain on laajempi kuin vain yhteen tai kahteen nimenomaan elitistisiksi miellettyihin musiikinlajeihin rajoittunutta. (Alasuutari 2009, 89.)

Isoissa kaupungeissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, kaikkiruokaisuuden todettiin olevan yleisempää kuin maaseudulla. Kuitenkin suurissa kaupungeissa korkeimmin koulutetut ovat vähemmän kaikkiruokaisia kuin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet. Suurissa kaupungeissa asuvat korkeasti koulutetut klassisesta musiikista pitävät eivät olekaan muita kaikkiruokaisempia. (Alasuutari 2009, 91.)

Tuloksista selvisi kuitenkin myös se, että konserteissa (missä tahansa konserteissa) käyvät ovat kaikkiruokaisempia kuin ne, jotka eivät käy. Muualla Suomessa asuvat konserteissa

käyvät ihmiset todettiin olevan kaikkiruokaisempia kuin suurissa kaupungeissa asuvat. (Alasuutari 2009, 94-95.) Alasuutari (2009, 96) epäilee, että klassisen musiikin konserteissa kävijöillä on tarve korostaa laajaa musiikkimakuaan. Alasuutarin (2009, 99) myös huomauttaa, että erityisesti nuoret pitävät nykyään monipuolista musiikkimakua tärkeänä. Tulokset ovat siis kaikkea muuta kuin yksiselitteisiä, eikä näin ollen ole mielekästä kuvailla tiettyjä ihmisryhmiä toisia kaikkiruokaisemmiksi. Suurimmaksi syyksi kaikkiruokaisuudelle Alasuutari esittää angloamerikkalaisen musiikin rantautumisen Suomeen ja erityisesti ensin suuriin kaupunkeihin (Alasuutari 2009, 96-97).

Alasuutari toteaa kaikkiruokaisuuden olevan yleisintä korkeasti koulutetuilla, mutta sukupuolella ei ole suurta merkitystä. Konserteissa käyminen myös lisäsi kaikkiruokaisuutta. Näiden lisäksi muualla Suomessa kuin pääkaupunkiseudulla asuvat näyttäytyivät muita kaikkiruokaisempina. Tuloksia avatessa kuitenkin huomataan, että ne eivät ole kuitenkaan täysin yksiselitteisiä tai mustavalkoisia ja päätelmiä tehdessä tulee olla varovainen.

Suomenruotsalaista maku tutkinut Heikkilä käsittelee myös kaikkiruokaisuutta vuonna 2011 julkaistussa väitöskirjassaan *Bättre folk, bättre smak? : Suomenruotsalaisten maku ja kulttuuripääoma*. Heikkilä on saanut tuloksikseen ruotsinkielisten olevan kaikkiruokaisempia kuin suomenkieliset. Tässä Heikkilä kuitenkin mainitsee koulutuksen merkityksen, joka tuo lisäarvoa kulttuuriseen pääomaan. (Heikkilä 2011, 33.)

Kun monissa muissa tutkimuksissa todetaan kaikkiruokaisuuden lisääntyneen ja sitä pidetään pääosin positiivisena asiana, Purhonen ym. ovat ottaneet Bourdieun käsityksiä lähentelevän linjan, jossa kaikkiruokaisuutta ei nähdä mitenkään tavoiteltavana, sillä se on useimmiten vain näyteltä korkeampaan sosiaaliluokkaan kuulumisen haluamista. Purhonen ym. (2014, 63) vertaavat Bourdieun käsittelemää hyvää kulttuuritahtoa kaikkiruokaisuuden käsitteeseen. Jatkohaastatteluita analysoidessa todettiin soittoharrastuksista puhuttaessa ja erityisesti klassisen musiikin harrastamisessa monilla ihmisillä olevan hyvää kulttuuritahtoa eli arvostusta näitä kohtaan. Monet olivat pahoillaan jos eivät itse olleet ikinä soittaneet mitään tai jos eivät olleet pitkään aikaan ehtineet harrastaa klassista musiikkia. Kaikkiruokaisuutta Purhonen ym. eivät kuitenkaan näe aitona hyvän tahdon osoituksena ja kiinnostuksena eri musiikinlajeja kohtaan vaan kaikkiruokaisuus nähdään heidän mukaan nykyään ennemminkin snobismina. (Purhonen et al. 2014, 63.)

3 BOURDIEUN TEORIAN KRITIIKKIÄ

Pierre Bourdieun tutkimukset ja distinktioteoria ovat olleet pohjana monelle tutkimukselle mutta samalla ne ovat olleet paljon kritiikin kohteena. Bourdieu on suuttanut ihmisiä eniten juuri teksteillään taiteesta vahvoilla ja tinkimättömillä mielipiteillään. Bourdieu pitää taiteilijoita ympäristöstään riippuvaisina toimijoina (Bourdieu & Roos 1985, 17). Hänen käsityksensä taiteilijasta tosin vastaa hyvin nykykäsitystä taiteilijoista. Harva ajattelee nykyään minkään taiteen tai taideteoksen syntyvän tyhjästä täysin riippumatta olosuhteista, jotka vallitsevat taiteilijan työskennellessä vaan päinvastoin korostetaan kontekstin tärkeyttä. Suomessa kritiikki on kohdistunut usein luokkajakoon. Suomessa ei nähdä yhteiskuntaluokkien välisiä eroja niin suurina kuin Ranskassa.

Suomessa Bourdieun teorian toimivuutta on epäillyt Kimmo Salminen, joka tutkimusraportissaan huomauttaa, että sosiaaliset tekijät eivät ole ainoa musiikkimakuun vaikuttava asia ja korostaa kokemusten tärkeyttä musiikkimaun muokkautumisessa (Salminen 1989, 99). Myös Roos (1985, 25-26) epäilee Bourdieun teorian toimivuutta Suomessa, jossa kulttuurin kenttä on erilainen ja yhteiskuntaluokkien eroavaisuuksia ei nähty edes 30 vuotta sitten niin suurina kuin Ranskassa.

Vuonna 1997 ilmestyneessä lisensiaattityössään *Diskomummoja ja rokkivaareja* Jukka Sairanen kritisoi Bourdieun distinktioteorian käyttämistä Suomessa ranskalaisen kulttuurin ollessa liian kaukana suomalaisesta kulttuurista. Sairanen ei kuitenkaan täysin hylkää Bourdieun ajatuksia, vaan ottaa ne osaksi omaa tarkasteluaan. Mahdollisimman realistisiin tuloksiin päästäkseen Sairanen käyttää lähteinään Bourdieun teorian ohessa Suomessa tehtyjä tutkimuksia. (Sairanen 1997, 75-76.) Tämä on yleinen linja monella tutkijalla. Harva täysin tyrmää Bourdieun ajatuksia ottamatta niitä ollenkaan käyttöön tai tarkastelun alle, mutta niihin suhtaudutaan varauksella. Samoin tekevät myös Purhonen ym. (2014) He pitävät habituksen käsitettä huonona, sillä vaikka se teoriassa toimisi, käytännössä kyseessä olevia tilanteita on vaikea nähdä toteutuvan (Purhonen et al. 2014, 154).

Kahma väitöskirjassaan kuvailee Bourdieun makuteoriaa keinotekoisena. Tämä keinotekoisuus on Kahman mukaan ollut se tekijä, joka on tuonut paljon kritiikkiä teoriaa kohtaan. Bourdieun kyselytutkimuksen tuloksia on Kahman mukaan yhdistelty liian laveasti tarkastelematta tarpeeksi yksityiskohtia. Kahma kritisoi myös Bourdieun tutkimuksen

aineistonkeruuta, joka ei vastaa nykypäivän kriteerejä. Kahman mielestä Bourdieun tutkimus ei ole pätevä kansainvälisesti juuri aineistonkeruun puutteellisuuden vuoksi. Samalla hän kuitenkin myöntää Bourdieun saamien tulosten olevan mielenkiintoisia ja tutkimisen arvoisia. (Kahma 2011, 42-43.)

Liikkanen ym. vuonna 2009 käsittelivät suomalaista makua teoksessa *Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat*. Aineistona toimi Tilastokeskuksen vuonna 2002 tekemä tutkimus, jossa oli reilut 3000 vastaajaa ja se oli käyntihaastattelututkimus (Liikkanen et al. 2009, 10). Kuten Liikkanen (2009, 12-13) huomauttaa, Suomessa on jo pitkään kiinnostanut se, määrääkö koulutus suomalaisen maun. Bourdieun distinktiotutkimuksen jäljet näkyvät täälläkin. Kuten monet muutkin, Liikkanen osittain myöntää Bourdieun teorioiden paikkansapitävyyden, mutta Suomessa tehtyjen tulosten mukaan hän pitää Bourdieuta liian ehdottomana. Teoksessaan Liikkanen (2009) tarkastelee musiikkia yhtenä tärkeänä suomalaisten ajanviettotapana ja harrastuksena. Hänen tutkimuksensa tulosten mukaan Suomessa ihmisten koulutustaso ja asuinpaikka vaikuttavat musiikkimakuun. Kuitenkaan Liikkasen mielestä suomalaisilla ei ole vahvaa yhteyttä tiettyjen luokkien ja kulttuurisen maun välillä. (Liikkanen 2009, s.88, 91 ja 198.)

Vaikka kritiikkiä on tullut paljon, myös kritiikkiä on kritisoitu. Jarmo Houtsonen väitöskirjassaan on puolustanut Bourdieun teoriaa ja vastustanut jyrkkää kritiikkiä Bourdieuta kohtaan. Houtsonen pitää ilmennyttä kritiikkiä pinnallisena ja paljolti liian yksityiskohtaisiin käsitteisiin tai alaan kohdistuvana. Kritiikki ei Houtsonen mukaan tällöin ota huomioon koko kuvaa. (Houtsonen 2003, 35.) Samoin Sanaksenaho huomauttaa, että vaikka Bourdieun teorioiden käyttämistä nykypäivänä täytyy pohtia, ei kaikki kritiikki ole aiheellista (Sanaksenaho 2006, 35).

Huomionarvoista on myös se, kun Bourdieu (1984, 18-19) ylistää musiikin puhtautta ja arvokkuutta, hän ei ota huomioon vaihtoehtoa, että konserteissa käyminen ei automaattisesti tarkoita rakkautta musiikkia kohtaan. Niin kuin uusimmissa suomalaistutkimuksissa (Liikkanen 2009, Purhonen et al., 2014) on todettu, se voi olla vain tapa nostattaa itseään ylemmäs sosiaalisessa hierarkiassa ja olla siis täysin irrallinen tietynlaisen musiikin pitämisestä.

Purhonen ym. ottivat tutkimuksensa lähtökohdaksi vain tietyt Bourdieun teorioiden ajatukset ja mallit, sillä kuten monet muut, hekin pitävät Bourdieun distinktioteoriaa osittain Suomen oloihin sopimattomana. He tarkastelevat suomalaista makua tiettyjen käsitteiden kautta. Joidenkin Bourdieuta kritisoiden mielestä tapa on huono, sillä tiettyjä osia ei saisi ottaa kontekstistaan irti, sillä ajatukset muuttuvat ollessaan irti muusta yhteydestään (Kahma 2011, 30).

4 SUOMALAISTEN MAKU JA SUHTAUTUMINEN OOPPERAAN

4.1 Suomalaisten musiikkimaun muotoutumiseen vaikuttavat tekijät

Mielenkiintoista on, että Salminen, jonka tutkimusraportti ilmestyi muutamaa vuotta Bourdieun distinktioteorian jälkeen, ei ole käyttänyt eikä kommentoinut Bourdieun teoksen teoriaa lainkaan. Sen sijaan hän esittää mielenkiintoisen, kaikkiruokaisuuteen pyrkivän ajatuksen siitä, kuinka olisi hyvä jos ihmiset olisivat avoimempia muille musiikinlajeille kuin vain yhdelle mieligenrelleen eivätkä torjuisi niitä. Tällä tavoin välttyttäisiin Salmisen mukaan turhilta ongelmilta. (Salminen 1989, 62-63.) Näin Salminen kuvaa musiikkimakua koskevat erimielisyydet todella vakavina asioina ja esittää toiveen siitä, että ihmiset olisivat suvaitsevaisempia toisten mielimusiikkia kohtaan. Salminen (1989, 14) pitää toisen musiikkimaun kritisoimista vakavana asiana, sillä musiikkimaun kritisoiminen kritisoi samalla koko ihmistä. Jokaisella ihmisellä on Salmisen (1989, 29) mukaan oma musiikkia koskeva maailmankuva, johon liittyy käsitykset sekä musiikista että maailmasta ylipäätään. Yleiset maailmankuvat vaikuttavat siis siihen, mitkä asiat koetaan kielteisinä.

Liikkasen toimittamassa teoksessa musiikkimausta ja koulutustasosta kirjoittanut Alasuutari (2009, 81) puhuu suomalaisten ryhmien pienistä tuloeroista, mutta pyrkii huomauttamaan, että niin kutsuttu suomalainen eliitti saattaa kuitenkin olla olemassa. Jo 1990-luvulla tehdyissä tutkimuksissa koulutuksella on ollut merkitystä ja yhteys makuun ja kulttuuripääomaan. Alasuutari kuitenkin mainitsee, että Tilastokeskuksen vuonna 2002 tekemän tutkimuksen tulosten mukaan pelkkä koulutustaso ei määrännyt makua vaan tärkeinä tekijöinä olivat myös sukupuoli ja ikä. Alasuutari huomauttaa, että naiset harrastavat enemmän taidetta, mutta eivät useinkaan ole korkeissa asemissa sosiaalisesti. 1990-luvulta on tapahtunut siis muutosta. Korkea koulutustaso ennustaa edelleen korkeakulttuurin harrastamista, mutta yhteys näiden välillä ei ole enää yhtä selvästi nähtävissä kuin ennen. Alasuutari ehdottaa yhdeksi mahdolliseksi syyksi ilmiölle koulutuksen yleistymistä. (Alasuutari 2009, 82-84.)

Liikkasen toimittamassa teoksessa Alasuutari (2009, 85-87) korostaa koulutuksen ohella sukupuolen ja iän merkitystä musiikkimaun muotoutumisessa. Korkeasti koulutetut kuuntelevat enemmän klassista musiikkia kuin muut. Naiset kuuntelivat miehiä enemmän ja vanhat enemmän kuin nuoret (Alasuutari 2009, 87). Korkeasti koulutettujen musiikkimakua

leimaavaksi tekijäksi on Alasuutarin mukaan 2000-luvulla muodostunut myös jazzista pitäminen. Jazzia kuuntelevat ovat kuitenkin monipuolisia musiikinkuuntelijoita eli kaikkiruokaisuuden hypoteesi pätee heihin. Korkeasti koulutetut sen sijaan eivät yleisesti ottaen pidä kotimaisesta iskelmä- ja tanssimusiikista. (Alasuutari 2009, 90.) Alasuutari (2009, 91) kuitenkin hieman pyörittää sanomisiaan korkeasti koulutettujen selvästi määriteltävissä olevasta musiikkimausta. Tulokset kyselyistä eivät ole niin selviä, että niin kutsutulle eliitille väestölle voitaisiin määritellä tietynlainen maku. (Alasuutari 2009, 91.) Eroja makujen ja kaikkiruokaisuuden välillä on pyritty selittämään koulutusaloilla ja ammattialojen sijoittumisella sekalaisesti ja eri tavalla painottuen ympäri Suomea, mutta nekään eivät täysin selitä asiaa (Alasuutari 91-94). Tekijöitä taidemusiikista ja oopperasta kiinnostumiseen ovat Alasuutarin (2009, 97) mukaan korkea koulutus ja iän karttuminen.

Tutkimuksessa tutkittavat saivat itse määritellä mihin yhteiskuntaluokkaan he katsoivat kuuluvansa. Suurin osa vastaajista koki kuuluvansa keskiluokkaan (alempi keskiluokka, keskiluokka tai ylempi keskiluokka). (Liikkanen 2009, 178-179.) Tilastokeskuksen tutkimuksen tulosten mukaan ihmisten musiikkimaut pystytään jakamaan kolmeen ryhmään: klassinen musiikki, rockmusiikki ja iskelmämusiikki. Ryhmiin jako perustuu tutkittavien vastauksiin siitä mistä pitää ja mistä ei. Joissain tapauksissa jakoa täytyy laajentaa popmusiikkiin ja jazziin. (Liikkanen 2009, 181.) Se, että ryhmiin jako ei ole itsestään selvää vaan ryhmiä tai makuja täytyy laajentaa tällä tavalla, kertoo musiikkimaun monimutkaisuudesta ja siitä, että ihmisiä on erittäin vaikea ellei mahdoton lokeroida pitämään tietynlaisesta musiikista.

Tutkimuksen mukaan iskelmämusiikki on suosituinta Suomessa, toisena suosikkina tulee rock (Liikkanen 2009, 181). Se, mihin yhteiskuntaluokkaan ihminen katsoo kuuluvansa, ei näy selvästi musiikkimaussa (Liikkanen 2009, 181). Vain pieni osa ylempään keskiluokkaan itsensä sijoittavista pitää muita enemmän klassisesta musiikista ja vastaavasti ei pidä yhtä paljon iskelmämusiikista (Liikkanen 2009, 181). Korkea koulutus ennusti ylempään keskiluokkaan samastumista. Näiden kahden yhdistelmässä taas oli todennäköistä, että henkilöllä on korkeakulttuuria suosiva maku eli pitää klassisesta musiikista. (Liikkanen 2009, 183.) Klassista musiikkia torjuivat eniten työväenluokkaan samastuvat. Vähiten torjuntaa ilmeni ylempään keskiluokassa. Ooppera oli harvan lempimusiikkia. (Liikkanen 2009, 184.) Naiset kuuntelevat miehiä enemmän klassista musiikkia (Liikkanen 2009, 189). Liikkasen (2009, 198) mukaan yhteys kulttuurisen maun ja luokkasamastumisen välillä Suomessa ei ole

selkeä ja tämä näkyy selvästi tulosten hajautumisessa. Ei voida sanoa, että tiettyyn luokkaan kuuluvalla ihmisellä olisi tietynlainen maku.

Liikkanen (2009, 161) huomauttaa, että yleinen tapa tutkia kulttuurista makua on ollut juuri sosiaalisten asemien ja yhteiskuntaluokkien näkökulmasta. Liikkanen (2009, 161) itse painottaa sukupuolen merkitystä, kun puhutaan eroista maussa. Tilastokeskuksen tutkimuksessa suomalaisten suhtautuminen oopperaan todettiin olevan kaikissa sosiaaliryhmissä kaikkein yhdentekevin ja torjutuvin kulttuurin muoto (Liikkanen 2009, 175). Liikkasen esittelemässä tutkimuksessa ihmiset on jaoteltu ylempiin toimihenkilöihin ja tuotantotyöntekijöihin. Ylemmät toimihenkilöt pitivät oopperaa selvästi enemmän tärkeänä omassa elämässään kuin tuotantotyöntekijät. Ooppera kuitenkin näyttäytyi ainoana kulttuurimuotona, josta pitäminen tai sen tärkeäksi itselleen kokeminen lisääntyi ylemmillä toimihenkilöillä. (Liikkanen 2009, 175-176.)

Huolimatta paljosta kritiikistä ja väitteistä Bourdieun analyysin ja teorioiden sopimattomuudesta suomalaiseen yhteiskuntaan Purhonen ym. toteuttivat tutkimushankkeen, jossa selvitettiin muun muassa maun jakautumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Väittämänään Purhosella ym. oli makujen ja elämäntyylien jakautuminen eriarvoisesti yhteiskunnallisen statuksen ja arvostuksen mukaisesti. Makuja ja elämäntyyliä tutkittiin seuraavien muuttujien mukaan: sukupuoli, ikäryhmä, koulutus, ammattiluokka, kotitalouden nettotulot kuukaudessa, asuinalue. Tutkimuksessa käytettiin noin 1388 suomalaisen kyselyvastausta vuodelta 2007. Vastausprosentti satunnaisotannalla valikoituun otokseen oli noin 46 %. Kyselyyn vastaamisen jälkeen vuosina 2008-2009 tehtiin jatkohaastatteluita, joihin osallistui 28 henkilöä. Nämä henkilöt valittiin edustamaan mahdollisimman erilaisia ihmisiä iältään sekä asuin-, koulutus- ja perhetaustaltaan. (Purhonen et al. 2014, 423-425.) Purhonen ym. kuitenkin käyttivät Bourdieun teorioita valikoiden ottaen huomioon Bourdieun teokseen kohdistuvan kritiikin.

Purhonen ym. (2014, 50-51) ovat jakaneet musiikkimaun saamiensa tulosten mukaan kolmeen kategoriaan, joista yhden muodostavat klassinen musiikki ja ooppera. Muut ovat iskelmä ja kansanmusiikki sekä populaari nuorisomusiikki (rock ja hevi). Ihmiset on voitu jaotella pitämään jostakin näistä kategorioista ja pitämällä yhdestä vastaavasti inhoaa toisia. Kategorioita vertaillen oopperasta pitävissä ja hevistä pitävissä huomataan päinvastaisia ajatuksia. Oopperasta pitävät inhoavat heviä ja hevistä pitävät inhoavat oopperaa

keskimääräistä enemmän. Kansanmusiikista, erityisesti kotimaisesta, pitäminen on sen sijaan yhteydessä oopperasta pitämiseen. Hevimusiikki voidaan siis nähdä muista erillisenä ja sitä pidetään Purhosen ym. tutkimuksessa nimenomaan nuorisomusiikkina, kun taas ooppera ja kansanmusiikki vetoavat vanhempaan sukupolveen. (Purhonen et al. 2014, 56.) Tulokset ovat kovin jyrkät tai ainakin ilmaistu erittäin mustavalkoisesti eivätkä tue kaikkiruokaisuuden ajatusta.

Kulttuuritapahtumissa käymistä määrittä Purhosen ym. (2014, 283) tekemän tutkimuksen mukaan eniten pääoma ja ikä. Korkeakulttuuritapahtumissa pääasiassa korkea sosiaalinen asema ja lisäksi sukupuoli (nainen) olivat tärkeimmässä roolissa. Iänkin merkitys näkyi siinä, että korkeakulttuurin harrastaminen on yleisempää vanhoilla kuin nuorilla. (Purhonen et al. 2014, 285-286.) Myös Ylen nettisivuilla julkaistussa uutisessa kerrotaan elokuvateattereissa näytettävissä oopperaesityksissä käyvän suurimmaksi osaksi vanhempia naisia. (yle.fi 2015) Oopperan ja klassisen musiikin konserttien lisäksi korkeakulttuurisiin tapahtumiin tai paikkoihin katsottiin kuuluvan taidegalleriat, teatteri, museot, musikaalit ja jazz-konsertit. (Purhonen et al. 2014, 285-286.)

Jo aiemmassa Purhosen, Gronowin ja Rahkosen vuonna 2011 ilmestyneessä artikkelissa *Highbrow culture in Finland: Knowledge, taste and participation* kirjoittajat toteavat naisten olevan innokkaampia korkeakulttuurin harrastajia kuin miehet. Myös iän tuoma merkitys on selvillä. Erot näkyvät juuri musiikin harrastamisessa voimakkaimmin. Korkean koulutuksen merkitys on näkyvissä, mutta ei määräävänä eikä varsinkaan ainoana tekijänä korkeakulttuurin harrastamisessa. Muutama vuosi aiemmin julkaistussa artikkelissa näkyvät jo samat tulokset, mitkä vuonna 2014 julkaistiin laajempaa teoksena. (Purhonen, Gronow & Rahkonen 2011, 4.)

Vuonna 1989 ja 2009 ilmestyneiden tutkimusten tuloksissa on paljon samankaltaisuutta myös uusimman, 2014 ilmestyneen tutkimuksen kanssa. Kaikissa teoksissa myönnetään Suomessa olevan jonkun verran jakautunutta musiikkimakua sosiaalisen aseman perusteella, mutta täysin Bourdieun teorian mukaan kukaan ei myönnä asioiden olevan.

Ainakin Liikkasen ja Purhosen ym. teoksissa ilmenee huomautuksia siitä, kuinka musiikilla ylipäätään on eri merkityksiä ihmisten elämässä. Toisille musiikki on tärkeä joka päivään kuuluva harrastus kun taas toisille se on täysin yhdentekevä asia. Yleisesti musiikilla

Liikkasen mukaan eri merkityksiä esiintyy eri sosiaaliryhmillä kun taas Purhonen ym. puhuvat siitä, kuinka eri ihmisille, ei ihmisryhmille, musiikilla on aivan eri merkitykset heidän elämässään.

4.2 Suomalaisen musiikkimaun muuttuminen

Seppo Toiviainen vuonna 1970 ilmestyneessä teoksessaan *Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset ristiriidat: Musikologisten osakulttuurien sosiologista tarkastelua* (Salminen 1989, 62) on tutkinut suomalaista musiikkimakua ja todennut suomalaisilla olevan jakautuneisuutta musiikkimaussa. Suosituimpia musiikinlajeja vuonna 1968 kerätyn aineiston mukaan olivat vanhat iskelmät, suomalainen tango sekä vanha tanssimusiikki. Vähiten suosittujen listalle pääsivät moderni konserttimusiikki, popmusiikki sekä jazzmusiikki. Operettimusiikki ja klassinen konserttimusiikki eivät kuuluneet kumpaankaan ääripäähän, vaan jäivät johonkin niiden väliin. (Salminen 1989, 62.)

Vuosien varrella ainakin on muuttunut suhtautuminen rockiin. Siinä missä oopperaa on vierastettu lähes aina joissakin piireissä, rockista pitäminen ja sen hyväksyminen on kasvanut selvästi vuosikymmenien varrella. Salminen vuonna 1989 ilmestyneessä tutkimusraportissaan mainitsee, että jonkinlaista torjumista on havaittavissa myös rockin kohdalla samaan tapaan kuin oopperassa, mutta uusimman tutkimuksen mukaan rock on yksi suosituimmista musiikinlajeista.

2009 ilmestyneen Liikkasen toimittaman teoksen mukaan klassista musiikkia eniten kuuntelevat korkeasti koulutetut naiset. Vanhemmat naiset kuuntelivat nuoria enemmän.

Vuonna 2002 kerättyyn aineistoon perustuvat tulokset näyttivät oopperan olevan suomalaisten mielestä kaikkein torjutuin ja merkityksettömin musiikinlaji ja kulttuurimuoto. Tutkimuksessa todettiin ylempissä asemissa olevien henkilöiden pitävän oopperasta enemmän ja pitävän sitä tärkeämpänä kuin alemmassa asemassa olevat. Ooppera oli myös ainoa kulttuurimuoto, jossa aseman kohoaminen lisäsi oopperan arvostusta.

Hanifi (2009, 228) toteaa, että soittoharrastusten yleisyys ei ole juuri muuttunut kymmenen vuoden aikana 1990-luvun alusta vuoteen 2002. Soitetuimmat musiikinlajit ovat viihde- tai

iskelmämusiikki, pop tai rock ja klassinen musiikki. Hanifi esittää jyrkkiä tuloksia sukupuolen jakautuneisuudesta eri musiikinlajeja soittaessa. Miehet soittavat poppia ja rockia ja naiset klassista musiikkia. (Hanifi 2009, 228-229.) Tulokset on esitetty todella suoraan ilman mitään pohdintaa siitä, että todellisuudessa miesten ja naisten soittamat genret eivät varmasti ole näin jyrkästi jakautuneita. Klassista musiikkia soittivat Hanifin (2009, 243) mukaan nuoret, kaupungeissa asuvat naiset. Maaseudulla suosittuja genrejä olivat kansanmusiikki ja hengellinen musiikki. Klassisen musiikin soittoa kuitenkin torjuttiin Hanifin mukaan vain vähän.

Musiikinharrastajat kävivät vuoden 2002 tehdyn tutkimuksen mukaan muuta väestöä enemmän klassisen musiikin konserteissa. Pop- ja rockkonsertit olivat sekä musiikinharrastajille että muullekin väestölle suosituimpia. Sen sijaan viihde- ja iskelmämusiikin konsertit eivät olleet musiikinharrastajille niin paljon mieleen kuin muulle väestölle. (Hanifi 2009, 244.)

Hanifi toteaa, että vaikka soittoharrastuksen yleisyys ei ole muuttunut, monipuolisuus musiikin eri lajeissa on. Vuonna 2002 soitettiin useampia eri musiikinlajeja kuin kymmenen vuotta aiemmin. Tässä oli kuitenkin jakautuneisuutta eri genrejen soittajien välillä. Klassisen musiikin soittajat soittivat myös poppia ja rockia, hengellistä musiikkia sekä kansanmusiikkia mutta popin ja rockin soittajat eivät soittaneet klassista musiikkia muita useammin. Sen sijaan he soittivat jazzia enemmän. (Hanifi 2009, 242.) Klassisen musiikin harrastajat näyttäytyvät siis kaikkiruokaisempina kuin muut.

Purhonen ym. (2014, s. 15-16) mukaan maku pitää Suomessa nykyisinkin yllä eriarvoisuutta. Parhaiten erot näkyvät juuri musiikin kulutuksessa ja musiikkimaussa. Eroja tuovat koulutusaste ja ikä. (Purhonen et al. 2014, s. 207). Purhonen ym. (2014, s. 405) myöntävät kuitenkin, että vaikka Suomessa on havaittavissa maun ja elämäntyylien eriytymistä, se ei ole täysin johdonmukaista.

Bourdieuun lisäksi myös Purhonen ym. pitää musiikkia erityisen tärkeänä ja keskeisenä kulttuurin osa-alueena. Purhonen ym. pitää selvänä, että Suomessa on näkyvä hierarkkinen ero populaarimusiikin ja elitistiseen elämäntyyliin mielletävän klassisen musiikin välillä. (Purhonen et al. 2014, 39.) Yleisesti ottaen musiikkia kuitenkin harrastetaan Purhosen ja muiden tulosten mukaan paljon, tosin eri intensiteetillä. Siitä huolimatta, että musiikki on

Purhosen ym. mielestä tärkeä kulttuurin osa-alue, he uskovat myös, että suurelle osalle ihmisistä musiikki ei ole erityisen tärkeää, varsinaisia musiikin harrastajia ei olisi siis paljon. Tällaisten ihmisten elämässä musiikki ei ole tärkeää ja musiikin kuuntelu tapahtuu lähinnä sellaisissa paikoissa, joissa radio on päällä. Tällaisia paikkoja ovat yleensä työpaikat ja julkiset tilat, joissa musiikin kuuntelua tai lajia ei voi itse valita. (Purhonen et al. 2014, 44-45.)

Puolella suomalaisista on Purhosen ym. (2014, 299) mukaan selvät käsitykset siitä mikä on hyvää ja mikä huonoa musiikkia. Suurin osa suomalaisista kuitenkin tutkimuksen mukaan pitää toisten makua aivan yhtä hyvänä kuin omaansa. Kiinnostavaa on myös se, että suurin osa vastaajista tuntuu arvostavan klassista musiikkia ja ovat myöntäneet, että heidän tulisi tuntea klassista musiikkia ja taidetta enemmän jotta osaisivat myös nauttia siitä enemmän. Hyvä kulttuuritahto näkyy täälläkin ja suomalaisten suhtautumisen eri musiikinlajeihin voidaan katsoa avartuneen.

Mielenkiintoisia otteita Purhosen ym. teoksesta on löytynyt laadullisen tutkimuksen haastattelupätkistä ja vastaajien kuvailuista. Erästä haastateltua kuusikymppistä naishenkilöä kuvataan samaan aikaan ristiriitaiseksi ja tyyppilliseksi suomalaiseksi vähäisen koulutuksen mutta suuren kiinnostuksen korkeakulttuuria kohtaan omaavana henkilönä. Mainitaan naisen tyttären yliopistotutkinto taidealalta, mutta ei suoraan väitetä sen olevan merkittävä tekijä naisen omassa kiinnostuksessa korkeakulttuuria kohtaan. (Purhonen et al. 2014, 36.)

Eettisyydestä puhuttaessa Purhonen ym. huomauttaa, että maku ja kulttuuriset valinnat ovat henkilökohtaisia asioita, joita ei kaikille haluta paljastaa. Haastateltavien vastaukset ja henkilöllisyydet tulee siis pitää erillään ja salassa, ettei kukaan joudu kärsimään mahdollisia vahinkoja, kuten syrjimistä tai vainoamista. (Purhonen et al. 2014, 430.) Erityisesti musiikkimakua painotetaan herkäksi ja henkilökohtaiseksi alueeksi, jota ei aina kaikille haluta paljastaa, sillä se on niin vahva osa henkilön identiteettiä ja kuuluvuutta tiettyyn ryhmään. (Purhonen et al. 2014, 35.) Tärkeäksi musiikkimakua määrittäväksi tekijäksi Purhonen ym. (2014, 50) mainitsee inhon kohteet musiikkilajeissa. Jatkohaastattelut osoittivat sen, että yhtä tärkeää musiikkimaussa on se mistä ei pidä ja mistä pitää.

Kyselylomakkeessa kartoitettiin myös vastaajien tapoja käydä kulttuuritapahtumissa ja – paikoissa. Oopperassa käyminen oli vähäistä, vain neljännes vastaajista ilmoitti käyvänsä

koskaan oopperassa. Klassisen musiikin konsertit olivat hieman suosituimpia, tosin niissäkään 69% vastaajista ei käy koskaan. Yleisesti ottaen melkein kaikissa tapahtumissa ja paikoissa, myös oopperassa ja klassisen musiikin konserteissa, käyminen oli yleisempää kaupungeissa kuin maaseudulla asuville. Kaupungin keskustassa asuminen vielä lisäsi käymistä. (Purhonen et al. 2014, 253-256 ja 268-269.)

Samaan tapaan kuin korkea koulutus, myös suuret tulot lisäävät oopperassa käymistä. Sen sijaan klassisen musiikin konserteissa käyvät ovat useimmin korkeasti koulutettuja kuin suurituloisia. Oopperassa ja klassisen musiikin konserteissa kävijät kuuluivat useimmiten vanhempaan ikäryhmään sekä korkeasti koulutettuihin. Myös Savonlinnan oopperajuhlilla käyvät ovat suurelta osin korkeasti koulutettuja ja selvästi useammin naisia kuin miehiä. Savonlinnan oopperajuhlilla käyminen oli selvemmin yhteydessä korkeaan koulutukseen kuin korkeaan tulotasoon. (Purhonen et al. 2014, 253-256 ja 268-269.)

Kävijät ovat siis samoihin ryhmiin kuuluvia kuin ne, jotka ilmoittivat pitävänsä oopperasta. Tämä ei ole välttämättä itsestään selvää, koska kuten Purhonen ym. (2014, 250) huomauttaa, oopperassa käyminen muokkaa ihmisen statusta ja sitä pidetään legitimiinä harrastuksena. He siis pitävät selvänä sitä, että oopperassa käyminen voi olla monelle vain oman statuksen muokkaamista.

Tätä väitettä tukevat Purhosen ym. (2014, 269-271) kuvailut Savonlinnan oopperajuhlilla elitistisinä ja suomalaisen korkeakulttuurin yhtenä kulmakivenä. Oopperajuhlilla kävijät ovat suurimmaksi osaksi korkeakoulutettujen suosiossa. Oopperajuhlilla käy kuitenkin myös tuhansia muita ihmisiä, joiden oletetaan osallistuvan tapahtumaan mielenkiinnosta elämykseen tämänkaltaisesta kulttuuritapahtumasta. Jatkohaastattelussa on tullut myös ilmi mielipiteitä korkeakulttuuriharrastajilta, jotka pitävät Savonlinnan oopperajuhlia vain ihmisten näyttäytymispaikkana eivätkä siksi arvosta tapahtumaa. Korkeakulttuuriset Savonlinnan oopperajuhlat eivät kuitenkaan ole ainoa musiikkitapahtuma, jonka osanottajista suuri osa on korkeasti koulutettuja. Myös rockfestivaaleilla kävijät ovat useimmin korkeasti kuin vähän koulutettuja. (Purhosen et al. 2014, 269-271.)

Se, onko perheellinen tai asuuko yksin, ei tutkimuksen mukaan vaikuta merkittävästi siihen, kuinka usein oopperassa ja klassisen musiikin konserteissa käydään. Yksin asuvat henkilöt käyvät niissä siis yhtä usein kuin puolison tai perheen kanssa asuvat. Sukupuolten välillä oli

kuitenkin pieniä eroja siinä, kuinka usein korkeakulttuurisissa tapahtumissa, kuten oopperassa ja klassisen musiikin konserteissa, käydään. Yksin asuvat naiset käyvät niissä hieman useammin kuin perheen tai puolison kanssa asuvat. Miehillä tilanne taas oli päinvastainen eli yksin asuvat miehet käyvät harvemmin kuin perheen tai puolison kanssa asuvat. (Purhonen et al. 2014, 267.)

4.3 Oopperasta ja klassisesta musiikista pitäminen eroavat toisistaan

Ooppera ja klassinen musiikki voidaan nähdä jonkinlaisena poikkeuksena korkeakulttuurin yhtenäisyydessä, sillä ne olivat ainoat musiikinlajit, jotka selvästi erottautuivat eri sosiaaliryhmissä Liikkasen ym. tarkasteleman tutkimuksen tulosten valossa. Ooppera kuitenkin oli jo vuoden 2002 kyselytutkimuksen mukaan torjutuin kulttuurin muoto (Liikkanen 2009, 175.)

Ooppera klassisen musiikin alalajina kulkee luontevasti ihmisten musiikkimauissa lähellä yläkategoriaa. Onkin siis oletettavaa, että oopperasta pitävät ovat myös klassisen musiikin kuuntelijoita. Toisin päin asia ei kuitenkaan täysin käänny eli klassisesta musiikista pitävät eivät automaattisesti pidä oopperasta. Liikkanen pitää oopperaa tärkeänä erottelijana korkeakulttuurissa siihen kohdistuvien jyrkkien mielipiteiden ja suhtautumisen vuoksi. Se on siis samaan aikaan ainoa kulttuurin muoto, josta pitäminen lisääntyy sosiaalisen aseman kasvaessa ja jota torjutaan eniten.

Uusimmassa tutkimuksessa ooppera näyttäytyy eniten inhottuna korkeakulttuurin muotona. Muita inhottuja musiikinlajeja olivat moderni jazz, maailmanmusiikki, elektroninen tanssimusiikki, hip hop ja hevi. Ooppera oli kuitenkin myös se, jolla oli vähiten pitäjiä. Toisin kuin 1980-luvun lopulla, rock ei enää ole torjutuimpien listalla. Myös tuolloin inhottu jazz on kasvattanut suosiotaan, vaikka modernista jazzista ei nykyäänkään pidetä.

Purhosen ym. (2014, 40) tekemän tutkimuksen kyselylomakkeessa musiikkia koskevassa osiossa tutkittavat ovat voineet vastata pitävänsä tai inhoavansa tietyistä musiikinlajeista jonkin verran tai erittäin paljon. Vastausvaihtoehtoina olivat lisäksi ”ei pidä eikä inhoa” sekä ”ei ole kuullut”. Purhosen ym. tekemässä kyselytutkimuksessa käy ilmi, että oopperaa inhotaan Suomessa eniten kaikista musiikinlajeista. Purhosen ym. tekemästä taulukosta näkee

myös esimerkiksi sen, että oopperalla löytyy paljon enemmän vihaajia kuin klassisella musiikilla. Klassisesta musiikista myös pidetään selvästi enemmän kuin oopperasta. Klassinen musiikki on tulosten mukaan pidetty musiikinlaji. Oopperan lisäksi muita inhottuja musiikinlajeja olivat moderni jazz, maailmanmusiikki, elektroninen tanssimusiikki, hip hop ja hevi. Hevimusiikin tai metallin suosio on kuitenkin samaan aikaan myös todella suurta. Yleisesti ottaen suurelle osalle suomalaisista kaikki kysytyt musiikinlajit olivat tuttuja. Vähiten koulutetut ja vanhimmat vastaajat tiesivät eri musiikinlajeja keskimääräistä vähemmän. Ooppera oli hyvin tunnettu ja kuultu musiikinlaji. (Purhonen et al. 2014, 40.)

Oopperasta, samoin kuin klassisesta musiikista pitävät olivat selvästi korkeimmin koulutettujen suosiossa. Oopperan pitämisessä klassiseen musiikkiin verrattuna naisia on enemmän, vaikka molemmissa naiset pitävät näistä musiikinlajeista miehiä enemmän. Oopperan pitämisessä ero korostuu. Tekijät väittävät näiden tulosten perusteella sosioekonomisella taustalla olevan erittäin suuri vaikutus musiikkimakuun. Ooppera ja klassinen musiikki ovat korkeasti koulutettujen mieleen. Myös iän karttuminen oopperasta pitämisessä on iso tekijä toisin kuin klassisen musiikin pitämisessä. (Purhonen et al. 2014, 42.)

Kuitenkin Purhonen ym. mainitsevat iän olevan korkean koulutuksen ohella tärkeä tekijä, joka vaikuttaa musiikkimakuun. Kaksi muuta musiikkimakua jaottelevaa tekijää olivat sukupuoli ja asuinalue, mutta ne eivät olleet yhtä huomattavia kuin ikä ja koulutus. Ooppera toimii tässä kuitenkin poikkeuksena sukupuolen kohdalla, sillä siitä pitivät selvästi enemmän naiset kuin miehet. (Purhonen et al. 2014, 66.) Tekijät huomauttavat, että eri musiikinlajeja vertaamalla saatetaan saada vain suuntaa antavaa tietoa sosiaalisesta jakautumisesta maussa. Toisaalta he samaan aikaan painottavat omien tulostensa selkeyttä ja kiistämättömyyttä, eli jos heitä on uskomisen, sosiaalista jakautumista on nähtävissä. (Purhonen et al. 2014, 42-43). Tarkennukseksi on tehty laadullista tutkimusta vastaajien omista kertomuksista musiikkimaussa.

Syitä, miksi oopperasta ja klassisesta musiikista ei pidetä, on eritelty Purhosen ym. teoksessa (2014) jatkohaastattelussa saaduista lausunnoista. Eräs jatkohaastattelussa ollut nuori mies kuvailee oopperaa ”epämiellyttäväksi kiekumiseksi” (Purhonen et al. 2014, 54). Klassista musiikkia sen sijaan pidetään liian taiteellisena. Sitä kuitenkin yleisesti arvostetaan paljon, vaikka siitä ei juuri pidettäisikään. Eräs haastateltu klassista musiikkia inhoava mies selittää

mielipidettään sillä, että senkaltaiseen musiikkiin ei totunut lapsena. Pienestä pitäen klassisen musiikin kuuntelu olisi siis saattanut muuttaa nykyisiä käsityksiä. (Purhonen et al. 2014, 55.) Eräs haastateltu nainen vastaavasti kertoo pitävänsä klassisesta musiikista ja mainitsee altistuneensa pienenä paljon klassiselle musiikille (Purhonen et al. 2014, 52). Klassisesta musiikista pitämiseen liittyy siis ainakin näissä tapauksissa vahvasti siihen, mihin lapsuudessa on totuttu.

Yleisesti musiikilla on Liikkasen mukaan Suomessa eri merkityksiä eri sosiaaliryhmille. (Liikkanen 2009, 176.) Liikkanen pitää todennäköisenä, että se, mitä kuunnellaan kotona, poikkeaa siitä, mitä käy kuuntelemassa konserteissa tai mitä aiheesta tuo muuten julkisesti ilmi (Liikkanen 2009, 176). Tämä viittaisi kaikkiruokaisuuden teeskentelyyn.

1960-luvun lopulla kerättyyn aineistoon perustuvan Toiviaisen (Salminen 1989, 62) teoksessa ei sen sijaan vielä ole eritelty klassisen konserttimusiikkiin ja operettimusiikkiin kohdistuvia eroja suomalaisten suhtautumisessa, vaikka jo tuolloin todettiin olevan jakautuneisuutta musiikkimaussa. Se ei selvästikään vielä tuolloin kohdistunut oopperaan ja klassiseen musiikkiin.

Muuhun maailmaan verrattuna tulokset suomalaisesta mausta ja erityisesti suhtautuminen oopperaan eivät näyttäydy täysin eriäviltä. Chan ja Goldthorpe käsittelevät artikkelissaan englantilaista musiikkinkulutusta ja sosiaalisia merkityksiä musiikkimaussa. Tutkimuksessaan he keskittyivät englantilaisten elävän musiikin kuluttamiseen. Heidän käsittelemässään tutkimuksessa selvimpiä tuloksia olivat oopperaan, operettimusiikkiin ja jazziin kohdistuva pienin kiinnostus. (Chan & Goldthorpe 2007, 5.) Suomalaiset eivät siis ole ainoita, jotka vierastavat oopperaa.

5 POHDINTA

Tutkielmani tehtävinä oli selvittää muutoksia suomalaisten musiikkimaussa muutamien viime vuosikymmenien varrella ja selvittää suomalaisten suhtautumista oopperaan Purhosen ym. makututkimuksen tulosten valossa sekä arvioida Bourdieun distinktioteorian paikkansapitävyyttä. Lisäksi tehtävänäni oli tarkastella tärkeää viime vuosikymmenien ilmiötä kaikkiruokaisuutta eli omnivore-hypoteesia, jonka mukaan ihmisten musiikkimaku olisi laajentunut.

Ajan kuluessa on siirrytty koko ajan yhä enemmän kohti kaikkiruokaisuutta ja tätä ilmenee kaikkein eniten korkeasti koulutetuilla. Kun 1990-luvulla korkea koulutus merkitsi selvemmin korkeakulttuurista ja elitististä makua, nykyään elitisteiksi leimatut arvostavat enemmän monien musiikinlajien tuntemista ja arvostamista. Tulokset siitä, kuinka kaikkiruokaisia nykyään ollaan ja mitkä ryhmät ovat kaikkiruokaisimpia, eivät kuitenkaan ole selviä.

Vallitseva kehitys lähes jokaisen tutkijan tuloksissa viittaa siihen, että kaikkiruokaisuus on lisääntynyt yleisesti ottaen paljon, mutta erityisesti korkeasti koulutetuilla on monipuolinen maku. Erimielisyyksiä näkyy siinä, miten kaikkiruokaisuuteen tulisi suhtautua. Positiivisemmat näkökannat pitävät kaikkiruokaisuutta hyvänä ja kannustettavana asiana, kun epäilevämmät pitävät kaikkiruokaisuutta teeskenteleväisyytenä.

Hyvä kulttuuritahto on myös lisääntynyt ja vaikka tämä ei varsinasta kaikkiruokaisuutta olekaan, se voi olla osatekijänä kaikkiruokaisuuden lisääntymisessä. Kaikkiruokaisuus ja hyvä kulttuuritahto nivoutuvat siis jollain tapaa varmasti yhteen, vaikka Purhonen ym. katsovatkin kaikkiruokaisuuden edustavan nykyään enemmän snobeja. Kyseenalaista on se, voiko snobeiksi kutsua henkilöitä, joiden musiikillinen ja kulttuurinen maku on todella monipuolinen.

Bourdieun distinktioteoria ei siis viimeisimpien suomalaistutkimusten mukaan päde nykypäivän Suomessa. Täällä korkeasti koulutettujen musiikkimaku ei ole elitistinen ja suosi pelkästään korkeakulttuuria vaan on monipuolisempi. Bourdieun teorian samaa kritiikki antaa aihetta kysyä, onko se koskaan pätenyt Suomessa tai missään Ranskan ulkopuolella. Vaikka Bourdieun teoriaa edelleen pidetään tärkeänä ja huomioonotettavana, hänen kyselytutkimuksestaan saadut tulokset eivät päde Suomessa.

Purhosen ym. vuonna 2014 ilmestyneen tutkimuksen tulokset osoittavat, että ooppera on Suomessa vihatuin korkeakulttuurin muoto. Tutkimus soveltaa Bourdieun tarkastelutapaa ja lähtee liikkeelle siitä, että ihmisten maut ja elämäntyyli ovat hierarkkisesti järjestäytyneitä ja tämä järjestys on yhtä kuin ihmisten sosiaalisten asemien hierarkia. Purhosen ym. (2014, 15-16) mielestä maku pitää edelleen yllä eriarvoisuutta. Parhaiten erot näkyvät juuri musiikin kulutuksessa ja musiikkimaussa. Purhonen ym. kuitenkin myöntävät, että vaikka eroja löytyy, ne eivät ole täysin johdonmukaisia eivätkä ihmiset ole tämän mukaan luokiteltavissa.

Nykypäivän maailmassa valinnan vara on suuri ja kaikilla on vapaus valita mitä musiikkia haluaa kuunnella. Joskus ehkä määriteltiin tarkkaan mikä on sopivaa kuunneltavaa ja soitettavaa kenellekin, mutta nykyisin ollaan avaramielisempiä. Kaikkiruokaisuuden ajatus jatkaa leviämistään, vaikka ooppera näyttäytyykin poikkeuksena yleisesti lisääntyneestä kaikkiruokaisuudesta.

Verrattuna muihin maihin ja kansallisuuksiin suomalaisten todettiin olevan ainakin osittain samoilla linjoilla, oopperaa torjutaan muuallakin. Torjunnan intensiivisyys sen sijaan ei ole selvillä. Kun englantilaisten todettiin olevan enemmän kiinnostuneita pop- ja rockmusiikin konserteissa käymisestä kuin oopperassa käymisestä, ei tämä tarkoita välttämättä englantilaisten tuntevan suoranaista inhoa oopperaa kohtaan. On myös syytä arvioida Purhosen ym. käyttämää vastausasteikkoa, jossa jostakin musiikinlajista pitämisestä hypätään suoraan inhoon vain yhden vaihtoehdon (ei pidä eikä inhoa) kautta. Asteikko on melko jyrkkä eikä jonkin musiikinlajin pitämisestä hypätä suoraan sen inhoamiseen.

Väitetystä inhosta huolimatta oopperaelämä Suomessa on maamme kokoon nähden aktiivista ja esimerkiksi Savonlinnan oopperajuhlat joka vuosi erittäin suosittu tapahtuma. Inho oopperaa kohtaan ei siis voi kuitenkaan koskettaa kovin suurta osaa suomalaisista. Oopperaa kohtaan ilmaistut kiinnostuksen kohteet vain olivat tutkimuksessa eniten esille tulevat eroavaisuudet, joihin on tartuttu. Kun erot vastausten välillä ovat pienet, vähänkin suuremmat numerot jonkin pitämisessä tai inhoamisessa nousevat esille. Sanotaan myös, että oopperasta pitämiseen täytyy kasvaa ja sen puolesta tutkimusten tulokset puhuvat, ikä on tärkeä tekijä oopperasta pitämässä.

Mielenkiintoista on myös viime vuosina ilmaantunut kiinnostus elokuvateattereiden oopperanäytöksiä kohtaan. Tämäkin puhuu oopperasta pitämisen eikä sen inhoamisen puolesta. Olisikin mielenkiintoista tutkia elokuvateattereiden oopperanäytöksien kävijöitä ja kuulla heidän ajatuksiaan oopperasta sekä selvittää, vastaako elokuvateattereissa oopperan asiakaskunta Suomessa tehtyjen tutkimusten mukaista väestöä.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. (2009). Snobismista kaikkiruokaisuuteen: musiikkimaku ja koulutustaso. Teoksessa M. Liikkanen (toim.), *Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat* (s. 81-100). Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction : A social critique of the judgement of taste*. Cambridge Mass.: Harvard University Press.
- Bourdieu, P., & Roos, J. P. (1985). *Sosiologian kysymyksiä*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Chan, T. W., & Goldthorpe, J. H. (2007). Social stratification and cultural consumption: Music in England. *European Sociological Review*, 23(1), 1-19.
- Hanifi, R. (2009). Musiikin aktiiviset harrastajat. Teoksessa M. Liikkanen (toim.), *Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat* (s. 225-249). Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Heikkilä, R. (2011). *Bättre folk, bättre smak? : Suomenruotsalaisten maku ja kulttuuripääoma*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Houtsonen, J. (2003). *Sopimus talouden instituutiona*. Joensuu: Joensuu University Press Oy.
- Hume, D., Hakkarainen, J., Koivisto, J., & Mehtonen, L. (2006). *Esseitä*. Tampere: Vastapaino.
- Kahma, N. (2011). *Yhteiskuntaluokka ja maku*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Liikkanen, M., Melkas, T., Jallinoja, R., Alasuutari, P., Kytömäki, J., Eskola, K., . . . Helve, H. (2009). *Suomalainen vapaa-aika : Arjen ilot ja valinnat*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Peterson, R. A., & Kern, R. M. (1996). Changing highbrow taste: From snob to omnivore. *American Sociological Review*, 61(5), 900-907.

Purhonen, S., Gronow, J., Heikkilä, R., Kahma, N., Rahkonen, K., & Toikka, A.,. (2014). *Suomalainen maku : Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen*. Helsinki: Gaudeamus.

Purhonen, S., Gronow, J., & Rahkonen, K. (2011). Highbrow culture in finland: Knowledge, taste and participation. *Acta Sociologica*, 54(4), 385-402.

Sairanen, J. (1997). *"Discomummoja ja rokkivaareja" : Tutkielma suomalaisten musiikkikäyttäytymisestä iän ja eri aikakausien ilmauksena 1990-luvulla*. Jyväskylä.

Salminen, K. (1989). *Musiikkimakujen muotoutuminen : Musiikkikulttuuriin sosiaalistuminen ja enkulturaation ongelmat*. Hki: Yleisradio.

Internet:

Iida Rauhalampi (2015). Elokuvateatterissa oopperaa voi tulla katsomaan toppahousuissa. *Yle*. Haettu 24.3.2015 osoitteesta

http://yle.fi/uutiset/elokuvateatterissa_oopperaa_voi_tulla_katsomaan_toppahousuissa/773500

1